

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 7.6.2023 г.
COM(2023) 298 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

относно всеобхватен подход към психичното здраве

Психичното здраве е неразделна част от здравето. То е състояние на благополучие, при което хората съзнават способностите си и могат да се справят с различните видове стрес в живота и да участват в обществения живот. Психичното здраве е предпоставка за продуктивна икономика и приобщаващо общество и надхвърля границите на индивидуалната и семейната сфера.

Доброто или влошеното психично здраве не съществува в изолирана среда; то е обусловено от лични и външни фактори. То отразява и се влияе от състоянието на нашето общество, нашата икономика, нашата околна среда, както и от заобикалящата ни обстановка в света. Европейският съюз (ЕС) и светът претърпяха безпрецедентни кризи, като пандемията от COVID-19 и военната агресия на Русия срещу Украйна, енергийната криза и инфлацията, които дестабилизираха ежедневието на гражданите, разколебаха техните очаквания и отслабиха доверието им. Триизмерната планетарна криза (климатични промени, загуба на биологично многообразие и замърсяване) все повече се изостря. Засилената цифровизация, демографските промени и резките изменения на пазара на труда пораждат както възможности, така и предизвикателства. Освен преодоляването на тези кризи, от ключово значение за повишаване на устойчивостта на отделните лица и на населението като цяло е борбата с предизвикателствата пред психичното здраве.

По-доброто психично здраве е както социален, така и икономически императив. Преди пандемията от COVID-19 проблемите, свързани с психичното здраве, засягаха около 84 милиона души в ЕС (един на всеки шест души) и струваха 600 милиарда евро или повече от 4 % от БВП¹, при значителни регионални, социални, свързани с пола и възрастови неравенства. Що се отнася до работното място, 27 % от работниците са съобщили, че през последните дванадесет месеца са изпитали стрес, депресия или тревожност във връзка с работата си, което засилва вероятността от отсъствие от работа, оказващо сериозно въздействие върху живота на работниците и върху функционирането на стопанската организация. **Цената на бездействието** в областта на психичното здраве вече е значителна и за съжаление се очаква да нарасне още повече, в синхрон със стресовите фактори в световен план. Още през 2019 г. над 7 % от хората в ЕС страдаха от депресия², а 13 % се чувстваха самотни през по-голямата част от времето.

Пандемията създаде сериозна заплаха за психичното здраве, особено сред младите хора и хората с вече съществуващи психични заболявания. По време на пандемията делът на хората в ЕС, страдащи от самота, се удвои в сравнение с предходните години, като в някои региони достигна 26 %³. Кумулативният ефект от по-широкото разпространение на самотата и намаляването на социалните взаимодействия, опасенията за собственото

---

¹ [Здравето накратко](#): Европа 2018 г.

² [Новини на Евростат - Евростат \(europa.eu\)](#).

³ [Нов доклад: Самотата в Европа два пъти по-разпространена по време на пандемията \(europa.eu\)](#).

здраве и здравето на близките, несигурността в бъдещето и тревожността, породена от страх и загуба⁴, доведе до посттравматични стресови разстройства.

Самоубийството е втората водеща причина за смърт сред младите хора (на възраст между 15 и 19 години)⁵ след пътнотранспортните произшествия. Финансовата тежест от загубата на психично здраве при децата и младите хора в ЕС се оценява на 50 милиарда евро годишно⁶.

Зад тази статистика стоят милиони лични истории. Историите на деца и подрастващи, за които таблетът и смартфонът, заедно с платформите на социалните медии и приложенията за съобщения, са се превърнали в неразделна част от живота, понякога в ущърб на физическото и психичното здраве. Историите на хора в социална изолация, жертви на дискриминация. Историите на възрастни хора, които се чувстват самотни, на работници, преживели професионално изтощение; на родители, които вече не са в състояние да се справят, и на хора, които се чувстват изолирани заради това, което са, или заради мястото, на което живеят.

Съгласно Хартата на основните права на ЕС всеки има **право на достъп до здравна профилактика и право да се ползва от медицинско лечение** при условията, установени от националните законодателства и практики. Съгласно стълба на ЕС на социалните права всеки има право на навременен достъп до финансово достъпни и висококачествени профилактика и медицинско лечение.

Важен елемент на едно здраво общество трябва да бъде съзнанието у хората, че могат да намерят помощ, както и че могат да получат подкрепа и качествено лечение на достъпни цени. Основна **цел на обществената политика** следва да бъде да се гарантира, че никой няма да бъде изоставен, че гражданите имат равен достъп до услуги в областта на превенцията и психичното здраве в целия ЕС и че колективните действия в областта на борбата с психичните заболявания се ръководят от целите за реинтеграция и социално приобщаване. Необходими са ефективни насоки, координация, засилена подкрепа и целенасочени действия, за да се доближи Европа до тази цел. Анализът на демографските промени може да послужи за основа на целенасочените интервенции, тъй като въз основа на демографските фактори могат да бъдат идентифицирани високорискови групи, нуждаещи се от специфична подкрепа или ресурси, както и за съответно адаптиране на политиката.

В отговор на тази реалност и на призива на гражданите за действия в областта на психичното здраве в контекста на Конференцията за бъдещето на Европа, председателят Фон дер Лайен обяви нова инициатива във връзка с психичното здраве в ЕС. Като част от приоритета на Комисията „Насърчаване на европейския начин на

---

⁴ [Последици от пандемията от COVID-19 за психичното здраве и отражение върху клиничната практика | Европейска психиатрична наука | Cambridge Core.](#)

⁵ [Положението на децата по света през 2021 г.](#): Моите мисли: насърчаване, опазване и грижа за психичното здраве на децата, Регионален обзор: Европа, УНИЦЕФ, 2021 г.

⁶ [SOWC-2021-Europe-regional-brief.pdf \(unicef.org\).](#)

живот“ тази инициатива бележи повратна точка в начина на разглеждане на психичното здраве в ЕС. Комисията също така отговаря на призива за действие от страна на Европейския парламент вследствие на неговата резолюция от 2022 г. относно психичното здраве в цифровия свят на труда⁷, която призовава институциите на ЕС и държавите членки да признаят мащаба на свързаните с работата проблеми с психичното здраве в ЕС и да предприемат съответни действия. Настоящото съобщение е началото на нов, междусекторен по своя характер стратегически подход към психичното здраве, който надхвърля границите на здравната политика. То е съсредоточено върху начините за оказване на помощ на хората, страдащи от влошено психично здраве, както и върху политиките за превенция. То се основава на **три ръководни принципа, които следва да се прилагат за всеки гражданин на ЕС**: i) достъп до адекватна и ефективна превенция, ii) достъп до висококачествено и финансово достъпно психиатрично здравеопазване и лечение и iii) възможност за реинтеграция в обществото след възстановяване.

Тези ръководни принципи са в основата на всички аспекти на настоящата инициатива и са пряко отразени в отделните глави от документа.

С днешния всеобхватен подход към психичното здраве се отправя призив към националните и регионалните участници, здравните сектори и несвързаните със здравната политика сектори и съответните заинтересовани страни — от пациентски организации и организациите на гражданското общество до академичните среди и промишлеността — да работят заедно. Неговата цел е да се въведат инструменти за стимулиране на промените, включително на световно равнище, да се укрепят съществуващите структури и да се упражнява мониторинг по отношение на предприетите действия.

Той ще подпомогне държавите членки в усилията им да постигнат целите на Световната здравна организация (СЗО) по отношение на незаразните болести до 2025 г.⁸, както и Целите за устойчиво развитие (ЦУР)⁹ до 2030 г., включително по отношение на психичното здраве.

а) Интегриране на темата за психичното здраве във всички области на политиките

Всеобхватният подход трябва да отчита влиянието на биологичните и психологическите фактори, както и значението на семейството, общността, икономиката, обществото, околната среда и сигурността. Това включва ролята на съчетаването на работа и грижа, училищната среда и средата на работното място, както

---

⁷ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0279_EN.html.

⁸ [На път към 2025 г. \(who.int\)](#).

⁹ ЦУР № 3.4 | Незаразни болести и психично здраве: намаляване до 2030 г. с една трета на преждевременната смъртност от незаразни болести чрез профилактика и лечение и насърчаване на психичното здраве и благосъстояние.

и цифровия свят, социалните (напр. степен на преживяно насилие, пол, поведение, образование¹⁰), икономическите (напр. нестабилност, инфлация, бедност и безработица) и търговските (напр. натиск от агресивен маркетинг) определящи здравето фактори.

Следователно за да се подобри психичното здраве и да се засили неговата устойчивост, са необходими политики в области като образованието, младежта, изкуствата и културата, околната среда, заетостта, сближаването, научните изследвания и иновациите, социалната закрила, устойчивото градско развитие и цифровия свят. Пречките за доброто психично здраве не могат да бъдат преодолени само с действия в рамките на здравната система¹¹.

Определящите психичното здраве фактори си взаимодействат със съществуващите неравенства в обществото, при което някои хора се излагат на по-висок риск от влошено психично здраве в сравнение с други. Когато **дискриминацията** въз основа на пола, расовия или етническият произход, религията или убежденията, уврежданията, възрастта или сексуалната ориентация, както и **насилието и омразата** са причини за влошено психично здраве, насърчаването на равенството в нашите общества е важен инструмент за превенция. През 2020 г. и 2021 г. Комисията прие пет стратегии за равенство¹² с цел постигане на напредък в посока на **Съюз на равенство**. Всички стратегии подчертават риска от дискриминация, водеща до влошено психично здраве. Детството е ключов етап от живота, определящ бъдещото психично здраве, както се подчертава в **Стратегията на ЕС за правата на детето**¹³, в която се призовава за всеобхватен подход за превенция и защита на децата от всякакви видове насилие.

Европейската година на младежта 2022 беше съсредоточена върху възстановяването на положителните перспективи за младите хора и включваше дейности в подкрепа на психичното здраве и благополучието на младите хора. През 2023 г. **Европейската година на уменията** ще насърчи инвестициите в обучение и повишаване на квалификацията с цел увеличаване на житейските възможности и подобряване на адаптивността на хората и работниците към промените, което е от значение за насърчаването на всеобхватен подход към психичното здраве.

Политика в областта на психичното здраве, която осигурява резултати за всички, трябва да функционира успешно във всички съответни области на политиките. Например все повече научни изследвания сочат, че взаимосвързаността с природата и завръщането към нея оказват положително въздействие върху психичното здраве. В същото време въздействието на замърсяването върху психичното здраве е широко

---

¹⁰ [Образованието: един пренебрегван определящ здравето социален фактор — The Lancet Public Health.](#)

¹¹ [По-устойчива психика – по-трайна заетост: от осведоменост към промени в интегрираните политики в областта на психичното здраве, уменията и труда | Психично здраве и работа | Електронна библиотека на ОИСР \(oecd-ilibrary.org\).](#)

¹² [Стратегия за равенство между половете; Стратегия за равнопоставеност на ЛГБТИК; Стратегическа рамка за ромите; Стратегия за правата на хората с увреждания.](#)

¹³ [Стратегията на ЕС за правата на детето и Европейската гаранция за децата \(europa.eu\).](#)

признато, включително замърсяването на въздуха или експозицията на гражданите на токсични химикали. Целите и действията в рамките на **Европейския зелен пакт** за насърчаване на чиста околна среда, възстановяването и връщането на обектите към естественото им състояние и екологизирането на градовете оказват положително въздействие върху нашето физическо и психическо здраве.

За да се отстранят рисковете, свързани с използването на цифрови услуги, включително рисковете, свързани с психичното здраве, **Законодателният акт за цифровите услуги**¹⁴ създава широк набор от задължения за надлежна проверка, приложими за онлайн посредниците. За да се даде възможност за целенасочени правни средства за защита и да се отговори ефективно на опасенията, свързани с обществения ред, в Законодателния акт за цифровите услуги се признават специфичните рискове, свързани със сериозните отрицателни последици за **физическото и психическото благополучие на дадено лице**, както и последиците за **физическото и психическото развитие на децата**, евентуално причинени от използването на тези платформи. Най-големите платформи и търсачки, т.е. тези, които имат над 45 милиона ползватели в Съюза, са задължени да оценяват системните рискове, които техните услуги пораждаат за психичното здраве, и да приемат мерки за смекчаване на набелязаните рискове¹⁵.

Комисията вече подкрепя **трансфера на съответните най-добри практики** от държавите членки и заинтересованите страни за насърчаване на психичното здраве във всички области на политиките в общностите¹⁶ чрез експертната група по общественото здраве¹⁷.

В ход е проучване за анализ на **ефективността на разширяването на политиките в областта на психичното здраве** и благополучие в държавите членки¹⁸ с цел по-добра подкрепа за изготвянето на политики.

ВОДЕЩИ ИНИЦИАТИВИ

1. ЕВРОПЕЙСКА ИНИЦИАТИВА ЗА ИЗГРАЖДАНЕ НА КАПАЦИТЕТ В ОБЛАСТТА НА ПСИХИЧНОТО

¹⁴ Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета относно единния пазар на цифрови услуги и за изменение на Директива 2000/31/ЕО (Акт за цифровите услуги) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/TXT/?uri=celex%3A32022R2065>.

¹⁵ Това може да включва например смекчаване на отрицателните последици от предлагането на персонализирано съдържание и коригиране на критериите, използвани в предлаганото персонализирано съдържание, прекратяване на приходите от реклама срещу предоставяне на конкретна информация или адаптиране на видимостта на авторитетните източници на информация.

¹⁶ Като например **модела за най-добри практики на ЕААД** за подобряване на грижите за лечение на депресия и за предотвратяване на самоубийственото поведение в Европа, финансиран по Третата здравна програма на ЕС: 2 милиона евро.

¹⁷ https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/expert-group-public-health_bg

¹⁸ Финансова подкрепа по линия на работната програма „ЕС в подкрепа на здравето“ за 2021 г.: DP-g-07.2.1 Събиране и подкрепа за прилагането на иновативни най-добри практики и резултати от научни изследвания в областта на незаразните болести: подсилване на бюджета чрез преразпределяне на средства: 1 милион евро.

ЗДРАВЕ

- През 2023 г. Комисията ще отпусне 11 милиона евро по линия на програмата „ЕС в подкрепа на здравето“, за да подпомогне държавите членки в **изграждането на капацитет за подход, който насърчава психичното здраве в контекста на всички области на политиките**, заедно със СЗО¹⁹.
- Комисията ще отпусне 10 милиона евро²⁰ в подкрепа на действията на заинтересованите страни за **насърчаване на психичното здраве в общностите**, насочени към уязвимите групи, включително децата и младите хора и мигрантите/бежанците.
- През 2024 г. Комисията ще стартира **план (набор от инструменти) за мултидисциплинарен подход към изграждането на капацитет в областта на психичното здраве**²¹.

Приканват се държавите членки да възприемат подход, който насърчава **психичното здраве във всички политики**. Особено внимание следва да се обърне на **насърчаването, превенцията²², ранната интервенция**, преодоляването на **стигматизацията**, гарантирането на **социалното приобщаване** на хората, живеещи с психични здравословни проблеми. Освен това държавите членки следва да подкрепят програми за подпомагане на хората с цел заетост или за участие в програми за завръщане на работа. Цифровата сфера, включително на работното място, носи **психосоциални рискове**, които засягат в значителна степен хората, организациите и икономиките²³. Необходимо е да се обърне специално внимание на насърчаването на равновесието между професионален и личен живот.

б) Насърчаване на доброто психично здраве, превенция и ранна интервенция при проблеми, свързани с психичното здраве

Хората, страдащи от проблеми, свързани с психичното здраве, трябва да знаят къде да потърсят помощ. Понастоящем наличните услуги и инструменти са разпръснати и се различават значително в рамките на ЕС. Освен това те не са достатъчно видими и познати за хората. Това трябва да се промени.

¹⁹ Чрез споразумение за финансов принос със СЗО – подсилване на бюджета чрез преразпределяне на средства: 11 милиона евро, мобилизирани по линия на [работната програма „ЕС в подкрепа на здравето“ за 2022 г.](#): DP-g-22-07.02 Преодоляване на предизвикателствата, свързани с психичното здраве.

²⁰ Финансова подкрепа по линия на работната програма [„ЕС в подкрепа на здравето“ за 2022 г.](#): DP-g-22-07.01/03/04 Покана за представяне на предложения за насърчаване на психичното здраве: 10 милиона евро.

²¹ [Изграждане на капацитет в областта на психичното здраве](#): мултидисциплинарна програма за обучение и програма за обмен на здравни специалисти: 9 милиона евро

²² [Портал за знания за насърчаването на здравето и превенцията на заболяванията \(превенция на депресията, стреса във връзка с работата и деменцията\)](#).

²³В Съобщението [„Стратегическа рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2021—2027 г.“](#) се признава значимостта на преодоляването психосоциалните рискове на работното място, включително в контекста на прехода към цифровизация, и се предлагат няколко действия.

Насърчаването на добро психично здраве, превенцията на проблемите с психичното здраве и ранните интервенции са по-ефикасни и по-разходоефективни в сравнение с лечението. **Икономическите доказателства** за ефективността на инвестициите в този подход са най-убедителни за **ранните интервенции**, насочени към здравето на майките и кърмачетата, децата и юношите, психичното здраве на работното място (вж. глава д) и превенцията на самоубийствата и самонараняването²⁴. Научните изследвания в тази област трябва да бъдат засилени, за да се отчетат по-добре ранните сигнали, поразяващи безпокойство, а „Хоризонт Европа“ разполага с бюджет, предназначен именно за тази цел²⁵.

Здравето на хората се влияе от техния житейски опит и от средата, в която прекарват живота си. **Определящите здравето фактори** — от храненето и физическата активност до вредната консумация на алкохол, тютюн и наркотици, както и **определящите фактори от екологичен, социален и търговски характер**, включително условията на живот, по-доброто жилищно настаняване, чистият въздух, достъпът до спорт, култура и зелени площи, както и по-доброто равновесие между професионален и личен живот и рисковете от насилие — всичко това оказва значително въздействие върху психичното здраве.

Физическата активност и спортът играят важна роля за насърчаването на доброто психично здраве. ЕС ще продължи да насърчава **спорта и укрепващата здравето физическа активност** посредством работния план на ЕС за спорта и Европейската седмица на спорта.

Ранната интервенция може да осигури навременна подкрепа и да предотврати по-нататъшното влошаване на благополучието и психичното здраве, особено сред младите хора²⁶. Например ранната интервенция може да бъде от ключово значение за разпознаването и преодоляването на рискови фактори и признаци на различни форми на страдание, изпитвани от хората. Освен това различни среди, като училищата, работните места, домовете за възрастни хора и затворите, имат централна роля в насърчаването на психичното здраве, превенцията и ранното идентифициране и интервенция. Посредством **училищните програми** за насърчаване на психичното здраве и благополучие с участието на различни действащи лица и служби²⁷ в рамките на общността, например, проблемите могат да бъдат идентифицирани и решавани на ранен етап.

През 2023 г. Комисията ще отправи покана към държавите членки и заинтересованите страни да представят **най-добри практики** в областта на промоцията на психичното здраве, профилактиката, ранното откриване и ранната интервенция чрез портала на ЕС

---

²⁴ <https://www.annualreviews.org/doi/full/10.1146/annurev-publhealth-040617-013629>.

²⁵ [Покани за представяне на предложения по Хоризонт Европа в областта на здравеопазването за 2023 г. - Сребърен пакт - Ориентирани към човека здраве и грижи в европейските региони \(Насока 1\) \(europa.eu\)](#).

²⁶ [Психиатрична профилактика: план за подобряване на психичното здраве на младите хора \(nih.gov\)](#).

²⁷ В съответствие с препоръката на Съвета [„Пътица към успеха в училище“](#).

за най-добри практики²⁸. Тя ще разработи, заедно с държавите членки, инициативи за справяне с основните поведенчески, икономически, социални, екологични (включително замърсяването) трансгенерационни и търговски фактори за психичното здраве чрез съвместна работа в рамките на инициативата „По-здраве заедно“²⁹. Тя ще подкрепи разработването на **насоки относно ранното откриване и ранната интервенция** и скрининга на уязвими групи в ключова среда, които да бъдат изпробвани от държавите членки³⁰. Комисията също така ще положи по-големи усилия за **научни изследвания на мозъка**, като стартира нови проекти, включително чрез използването на цифрови здравни данни³¹, компютърни и симулационни инфраструктури³².

ВОДЕЩИ ИНИЦИАТИВИ

2. ЕВРОПЕЙСКА ИНИЦИАТИВА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА ДЕПРЕСИЯТА И САМОУБИЙСТВОТА

- Комисията ще отдели 6 милиона евро за намаляване на риска от развитието на тежки проблеми с психичното здраве при хората, като подкрепи разработването и прилагането на **политики за превенция на депресията и самоубийствата** в държавите членки въз основа на обмен на най-добри практики (2023 г.).

3. ИНИЦИАТИВА „ПО-ЗДРАВИ ЗАЕДНО“ — ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ

- Комисията ще отпусне 8,3 милиона евро за **укрепване на направлението за психичното здраве на инициативата на ЕС за незаразните болести — „По-здраве заедно“** с цел подпомагане на действията на държавите членки за насърчаване на психичното здраве, създаване на благоприятна среда и политики, засилване на социалното приобщаване и справяне със стигматизацията и дискриминацията, свързани с проблемите на психичното здраве³³.

4. ПОРТАЛ ЗА ДОСТЪП НА ХОРА, КОИТО ИЗПИТВАТ ПРОБЛЕМИ С ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ

- Комисията ще създаде регистър на ЕС на портала за най-добри практики на ЕС³⁴, в който ще бъдат събрани **най-добрите практики** на държавите членки, за да се учат едни от други и да се насочват хората към ефективни грижи (горещи телефонни линии, центрове за помощ и др.).
- За да се помогне на хората да се ориентират чрез наличните помощни услуги, държавите членки ще бъдат приканени³⁵ да създадат национални уебсайтове, за да могат хората да имат една отправна точка, за да **се подобри достъпът до лечение, подкрепа и грижи**.

²⁸ [Портал за най-добри практики \(europa.eu\)](https://europa.eu).

²⁹ Чрез действия, финансирани по програмата „ЕС в подкрепа на здравето“ (2021—2027 г.).

³⁰ Чрез финансиране по [работната програма „ЕС в подкрепа на здравето“ за 2022 г.](#) (техническа подкрепа за експертни групи).

³¹ [Предложението за Регламент относно европейското пространство на здравни данни](#) има за цел да улесни по-добрия достъп до здравни данни за научни изследвания и иновации, включително изследвания в областта на мозъка.

³² [Консорциум за европейска научноизследователска инфраструктура \(europa.eu\)](https://europa.eu).

³³ [Експертна група по общественото здраве](#).

³⁴ Портал за най-добри практики на ЕС: [Портал за най-добри практики \(europa.eu\)](https://europa.eu).

³⁵ В рамките на подгрупата по психичното здраве към Експертната група по общественото здраве.

5. ЕВРОПЕЙСКИ КОДЕКС ЗА ПСИХИЧНО ЗДРАВЕ

- Комисията ще отдели 2 милиона евро³⁶, за да даде възможност на хората, засегнати от проблеми, свързани с психичното здраве, да се грижат по-добре за собственото си здраве и за своите семейства и за психичното здраве на лицата, полагащи грижи, като предостави набор от основани на доказателства препоръки, които ще бъдат активно популяризирани и достъпни онлайн.

6. РАЗРАБОТВАНЕ НА СЪВМЕСТНА ЕКОСИСТЕМА ЗА НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ НА МОЗЪКА

- Комисията ще засили научните изследвания в областта на здравето на мозъка, включително в областта на психичното здраве, като работи в тясно сътрудничество с държавите членки за създаване на екосистема. Тази екосистема ще обедини изследователите и заинтересованите страни, за да се улеснят и координират дейностите с цел максимално увеличаване на инвестициите в научни изследвания на ЕС и държавите членки.

Държавите членки се приканват да използват възможностите за финансиране от ЕС и да си сътрудничат за **прилагане на инициативи и най-добри практики** за насърчаване и превенция на психичното здраве, за преодоляване на връзките между **неравенствата и психичното здраве** чрез увеличаване на усилията за борба със стигматизацията, дискриминацията, речта на омразата и насилието, както и за осигуряване на подходящо обучение, повишаване на квалификацията и преквалификация на работната сила в областта на здравеопазването и социалните грижи с цел насърчаване на психичното здраве и благополучие. Държавите следва също така да работят по предизвикателствата, свързани с превенцията на проблемите с психичното здраве на уязвимите общности, да засилят ранното разпознаване на проблеми с психичното здраве, да предоставят ранни интервенции и подкрепа и да предприемат действия срещу връзките между **социалното изключване, неравенствата и психичното здраве**, като увеличат усилията за борба с дискриминацията, речта на омразата и насилието.

в) Подобряване на психичното здраве на децата и младежите

Европа е свидетел на **влошаване на психичното здраве на нашите по-млади поколения**. По време на пандемията от COVID-19 децата нямаша достъп до класните стаи и бяха лишени от социално взаимодействие и физическа активност, а депресията сред младите хора се увеличи повече от два пъти³⁷. Самотата — важен компонент, определящ благополучието и психичното здраве, е достигнала тревожни равнища. През 2022 г. всеки пети човек на възраст между 16 и 25 години съобщава, че през по-голямата част от времето се чувства самотен³⁸.

³⁶ [Работна програма „ЕС в подкрепа на здравето“ за 2023 г. \(europa.eu\).](#)

³⁷ Нивата преди пандемията (2019 или най-близката година) до тези по време на пандемията (април 2020 г. — август 2021 г.): [Докладът „Здравето накратко: Европа, 2022 г.“.](#)

³⁸ [Публикации относно самотата \(europa.eu\).](#)

Детската бедност може да има пагубно въздействие върху психичното здраве. В препоръката на Съвета за създаване на **Европейска гаранция за децата**³⁹ се разглеждат някои от тези предизвикателства. Програмите за превенция на тормоза в училищата⁴⁰ са ефективен начин за подпомагане на психологическото благополучие на децата и младежите.

Младежите все по-често се сблъскват с тревожност, тъга или страх, самонараняване, ниско самочувствие, тормоз и хранителни разстройства. Насилствено разселените деца и децата мигранти, включително тези, които са били принудени да избягат от военната агресия на Русия срещу Украйна, както и децата, които са жертви на сексуална експлоатация, други престъпления и малтретиране, са особено изложени на риск.

Децата са засегнати от различни взаимосвързани екологични, социални и търговски определящи здравето фактори, както и от последиците от онлайн престъпления като сексуалното насилие над деца в интернет. Има случаи, в които децата и младежите са изправени пред **проблеми в периода на изграждане на личността, когато са най-уязвими, а тези проблеми могат да формират тяхното здраве и психично здраве през целия им живот.**

Младежите също са силно обезпокоени от изменението на климата и загубата на биологично разнообразие. В неотдавнашно проучване⁴¹ се стига до заключението, че 75 % от децата и младите анкетирани считат тяхното бъдеще за „плашещо“. В същото време проучването показва, че тревожността и стресът по отношение на климата, са свързани с усещането за неадекватна реакция от страна на правителството и свързаните с това чувства на предателство. Поради това ангажиментите на ЕС за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г. и към глобалната рамка за биологичното разнообразие от Кунмин-Монреал са важни и за психичното здраве на нашите деца.

Цифровите инструменти могат да имат положително въздействие върху психичното здраве (например чрез предоставяне на достъп до информация, групи за подкрепа и терапевтични услуги), но също така могат да окажат отрицателно въздействие върху психичното здраве. Необходимо е да се премине към **по-безопасно и по-здравословно цифрово пространство за децата**⁴². Това включва: защитата им от неподходящо съдържание, от агресивно събиране на информация и агресивен онлайн маркетинг на нездравословни храни, напитки, стандарти за красота, алкохол и тютюн; насърчаване на разумно използване на социалните медии; справяне със сексуалното насилие над деца онлайн и с достъпа до незаконни наркотици и нови психоактивни вещества; предпазни мерки срещу кибертормоза, речта на омразата, прекомерния престой пред екрана и цифровото редактиране на изображения; добре балансирано използване на

---

³⁹ [Препоръка на Съвета за създаване на Европейска гаранция за децата.](#)

⁴⁰ [Благополучие в училище Европейско пространство за образование \(europa.eu\).](#)

⁴¹ [https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2542519621002783.](https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2542519621002783)

⁴² [Създаване на по-добър интернет за децата Изграждане на цифровото бъдеще на Европа \(europa.eu\).](#)

игрите, което да спомага за предотвратяване на появата на зависимост и на отрицателното въздействие върху ежедневието.

По отношение на физическото и умственото развитие на децата⁴³ в **Законодателния акт за цифровите услуги**⁴⁴ се отчитат някои системни рискове, произтичащи от проектирането или функционирането на услугата и системите, включително алгоритмичните системи, на услугите, определени като „много големи онлайн платформи“ или „много големи онлайн търсачки“. Такива рискове могат да възникнат например във връзка с проектните параметри на онлайн интерфейси, при които умишлено или непреднамерено се използват слабостите и неопитността на малолетните и непълнолетните лица или които може да доведат до пристрастяване.

За платформите, които не са определени като „много големи“, Законодателният акт за цифровите услуги също така налага целенасочени мерки за по-добра **защита на малолетните и непълнолетните лица онлайн**, например чрез проектиране на техния интерфейс или части от него с най-високо равнище на неприкосновеност на личния живот, безопасност и сигурност за малолетните и непълнолетните лица по подразбиране, приемане на стандарти за защита или участие в съответните кодекси за поведение. Освен това Законодателният акт за цифровите услуги забранява на доставчиците на онлайн платформи да представят на своя интерфейс онлайн реклама, когато могат да установят със сигурност, че получателят на услугата е непълнолетен.

Стратегията за по-добър интернет за децата (VIK+)⁴⁵, допълваща Законодателния акт за цифровите услуги, предлага подкрепа за психичното здраве на децата онлайн чрез **центровете за по-безопасен интернет и портала VIK**, който предлага богат набор от съобразени с възрастта ресурси за децата, семействата и учителите. Телефонните линии за помощ на центровете за по-безопасен интернет предлагат практическа подкрепа и съвети на децата, изправени пред проблеми в интернет, като например кибертормоз, сприятеляване с цел сексуална злоупотреба и смущаващо съдържание, както и подкрепа на техните родители или настойници.

В сравнение с възрастните децата са в по-уязвимо положение, за да могат да изразят опасенията си. В съответствие със стратегията на ЕС за правата на детето през 2024 г. Комисията ще представи инициатива за интегрирани системи за закрила на детето, която ще насърчи всички съответни органи и служби да работят по-добре заедно в система, която поставя детето в центъра на вниманието. В рамките на новосъздадената платформа на ЕС за участие на децата ще бъдат проведени консултации с тях при подготовката на системата, включително по отношение на психичното здраве. **Гласът на децата следва да бъде чу** и за тази цел са необходими целенасочени инструменти и инициативи. Комисията ще подкрепи изпълнението на **стратегията на ЕС за по-**

---

⁴³ Член 34, параграф 2, букви б) и г).

⁴⁴ [Законодателен акт за цифровите услуги](#).

⁴⁵ Цифрово десетилетие за децата и младежите: новата европейска стратегия за по-добър интернет за децата (VIK+) COM/2022/212 final.

ефективна борба със сексуалната експлоатация и малтретиране на деца⁴⁶ чрез подобряване на превенцията, помощта за жертвите и усилията за разследване и наказателно преследване. За да се справи със специфичните **предизвикателства пред децата и младежите**, които живеят в селски или отдалечени райони и са особено засегнати от недостатъчни услуги за подкрепа на психичното здраве, Комисията ще включи специални действия в рамките на плана за действие на ЕС за селските райони. Тя ще гарантира, че **Европейският корпус за солидарност** ще продължи да подпомага дейности, свързани с превенцията, промоцията и подкрепата в областта на здравето в съответствие с инициативата „Здравословен начин на живот за всички“⁴⁷, като се поставя специален акцент върху подкрепата на уязвимите групи или групите от населението в неравностойно положение.

Превенцията и ранните интервенции от страна на специалистите, които са в контакт с деца, като например учителите, могат да допринесат за устойчивостта на психичното здраве на децата и младежите и да намалят потенциалните вреди за тях, по-специално като им предоставят възможност да изразят позицията си. Детските градини и училищата представляват идеална среда за малките деца, в която те да придобият умения да регулират емоциите си и да развиват своето разбиране за психичното здраве, като изграждат умения като съпричастност и като укрепват самоосъзнаването и самоувереността си. Това изисква подходящо обучен персонал — напълно обоснована инвестиция, която може да спомогне за намаляване на стигматизацията, свързана с проблемите с психичното здраве, и за изграждане на по-устойчиво и сплотено общество. Доказано е, че училищни инициативи, включително цялостни подходи към психичното здраве, водят до подобряване на психичното здраве и когнитивните умения на учениците, до увеличаване на периода на задържане на вниманието, до подобряване на академичните резултати и на издръжливостта на стресови фактори⁴⁸. Международната **гореща телефонна линия** за деца⁴⁹ предоставя подкрепа за психичното здраве на децата, която може да включва емоционална, психологическа и понякога правна подкрепа на децата, които се свързват с телефонната линия.

Комисията ще подкрепя държавите членки при прилагането на **Европейската гаранция за децата** в съответствие с техните национални планове за действие и чрез фондовете на ЕС, по-специално Европейския социален фонд плюс, както и чрез улесняване на обмена на добри практики между координаторите по Гаранцията за децата. Държавите също така ще бъдат подкрепяни в полаганите от тях усилия за засилване на изграждането на национален капацитет във връзка със специалистите в здравеопазването и други специалисти и ще бъдат приканени да използват финансовите възможности на бюджета на ЕС за увеличаване на действията за превенция и ранни

---

⁴⁶ [Стратегия на ЕС за по-ефективна борба със сексуалното насилие над деца \(europa.eu\)](http://europa.eu).

⁴⁷ [Инициатива „Здравословен начин на живот за всички“ Спорт \(europa.eu\)](http://europa.eu).

⁴⁸ [Как училищните системи могат да подобрят здравето и благополучието. Кратък преглед на темата: психично здраве \(who. int\)](http://who.int).

⁴⁹ [Дом — международна гореща телефонна линия за деца: финансирани по програма „Граждани, равенство, права и ценности“](http://www.hotline.eu).

интервенции извън сектора на здравеопазването, а именно в образователната среда. Комисията също така ще **наблюдава напредъка** чрез европейския семестър.

Комисията ще продължи да прилага **стратегията на ЕС за младежта (2019—2027 г.)**⁵⁰, за да се постигне по-добро психично здраве и благополучие и да се сложи край на стигматизацията.

Комисията ще засили насърчаването на психичното здраве в образователните среди, като подкрепи изпълнението на инициативата **„Пътища към успеха в училище“**⁵¹. През 2024 г. експертната група на Комисията за благоприятна учебна среда за групите, изложени на риск от незадоволителни резултати, и за подпомагане на благополучието в училище ще разработи насоки за системен, **общоучилищен подход за благополучие**, предназначен за създателите на политики на местно, регионално и национално равнище и за училищата⁵². Комисията ще предложи **набор от инструменти** за самооценка и самоусъвършенстване на **благополучието в училище** и ще представи препоръки за дейности за повишаване на осведомеността на национално равнище и на равнището на ЕС. Възможности за финансиране на проекти ще бъдат на разположение чрез „Еразъм+“ и Европейския корпус за солидарност, за да се насърчи психичното здраве и благополучие на младежите, а чрез дългосрочната дейност по „Еразъм+“ за обучение и сътрудничество по отношение на **„Психичното здраве в младежката работа“** ще продължи да се повишава осведомеността и да се развива грамотност в областта на психичното здраве.

ВОДЕЩИ ИНИЦИАТИВИ

7. МРЕЖА ЗА ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ НА ДЕЦАТА И МЛАДЕЖИТЕ

- През 2024 г. Комисията ще подкрепи създаването на мрежа за психично здраве на децата и младежите с цел обмен на информация, взаимна подкрепа и популяризиране чрез младежки посланици⁵³.

8. ЗДРАВЕ НА ДЕЦАТА 360

- През 2023 г. Комисията ще разработи **набор от инструменти за превенция** с акцент върху превенцията, ранната интервенция при децата, изложени на риск, и насочване на вниманието върху взаимовръзките между психичното и физическото здраве и основните определящи здравето фактори⁵⁴. Специално внимание ще бъде обърнато на рисковете от тормоз в образователната среда.

⁵⁰ [EUR-Lex — 42018Y1218\(01\) — BG — EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

⁵¹ [EUR-Lex — 32022H1209\(01\) — BG — EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

⁵² Тези насоки следва да включват психическото благополучие и предотвратяването на тормоза, както и да разглеждат стреса на работното място на учителите и насилието, както и тормоза над учителите като част от общоучилищния подход. Връзка: <https://osha.europa.eu/bg/publications/occupational-safety-and-health-and-education-whole-school-approach#:~:text=A%20Whole%20School%20Approach%20to,pupils%20in%20school%20safety%20management>

⁵³ В рамките на инициативата „По-здрави заедно“ и с финансиране по [програмата „ЕС в подкрепа на здравето“](#).

⁵⁴ В рамките на инициативата „По-здрави заедно“ и с финансиране по [програмата „ЕС в подкрепа на здравето“](#).

9. ВОДЕЩА ИНИЦИАТИВА ЗА МЛАДЕЖТА (ИНСТРУМЕНТ ЗА ТЕХНИЧЕСКА ПОДКРЕПА 2023 Г.⁵⁵)

- През 2023 г. Комисията ще разработи **инструменти за децата и младежите** за активна работа, например, по въпросите на здравословния начин на живот и предотвратяването на проблеми с психичното здраве, в тясно сътрудничество с децата и младежите⁵⁶ (2 милиона евро).

10. БЕЗВРЕДНИ ЕКРАНИ, ЗДРАВИ МЛАДИ ХОРА

Комисията ще подкрепи следните дейности:

- продължаване на изпълнението на стратегията за по-добър интернет за децата (ВІК+)⁵⁷;
- изготвяне на практически насоки за органите за подобряване на **защитата на децата в света на цифровите технологии**, допълнени от наблюдение на въздействието на цифровата трансформация върху благополучието на децата чрез портала „По-добър интернет за децата“;
- въвеждане на **кодекс на ЕС за поведение относно съобразеното с възрастта проектиране**⁵⁸, което Комисията ще улесни въз основа на новите правила в Законодателния акт за цифровите услуги;
- способстване на продължаването и засилването на работата по **Кодекса на поведение във връзка с незаконните изказвания онлайн, пораждащи омраза**, съгласно Законодателния акт за цифровите услуги⁵⁹.

Комисията насърчава държавите членки да си сътрудничат по политики и инициативи, насочени към специфичните предизвикателства, **свързани с психичното здраве на децата и младежите**, и да разгледат връзките между проблемите с психичното здраве, определящите здравето фактори и използването на цифрови инструменти. Комисията приканва държавите членки да определят децата като приоритетна целева група в своите национални стратегии за психично здраве и да изградят мрежи със семействата, училищата, младежите и други заинтересовани страни и институции, ангажирани с психичното здраве на децата. Държавите членки се приканват да гарантират, че **децата** имат по-добър достъп до услуги в областта на психичното здраве, както и равен и лесен достъп до здравословно хранене и редовна физическа активност, живеят в безопасна и благоприятна среда и са защитени от консумацията на алкохол и тютюн, от проблеми, свързани с употребата на наркотици, и отрицателните последици от използването на цифрови технологии. Държавите членки се приканват да **прилагат иновативните подходи и най-добрите практики**, определени в инициативата „По-здрави заедно“, относно психичното здраве на децата и младежите, както и да участват в съвместната работа по инициативата за справяне с **въздействието на определящите здравето**

⁵⁵ 2 милиона евро по работната програма „[Инструмент за техническа подкрепа 2023 г.](#)“: проектът ще стартира през есента на 2023 г.

⁵⁶ Заедно с УНИЦЕФ Комисията ще предостави [техническа подкрепа](#) на Кипър, Италия, Словения и Андалусия за засилване на сътрудничеството между различните сектори: здравеопазване, образование, социални услуги и системи за закрила на детето:

⁵⁷ [Стратегия за по-добър интернет за децата](#).

⁵⁸ Кодексът за поведение относно съобразеното с възрастта проектиране ще подкрепи прилагането на член 28 от Законодателния акт за цифровите услуги и ще бъде признат като кодекс съгласно член 45 от Законодателния акт за цифровите услуги.

⁵⁹ Ангажираността на Европейския съвет за цифрови услуги е предвидена за всеки кодекс за поведение на Законодателния акт за цифровите услуги.

фактори, включително икономическите, търговските, социалните и екологичните фактори, и въздействието на цифровата трансформация върху психичното здраве и благополучието на децата и младежите.

2) Подпомагане на най-нуждаещите се

Психичните заболявания са свързани с много форми на неравенство и трябва да се обърне специално внимание на хората в **уязвимо положение**. Физическите лица могат да принадлежат едновременно към една или повече уязвими групи, като например бедни самотни майки или хора с увреждания, които се възстановяват от тежко заболяване.

В контекста на предизвикателствата на демографските промени **услугите в областта на психичното здраве, социалните и дългосрочните грижи** трябва да бъдат достъпни, на приемливи цени, интегрирани⁶⁰, предлагани в общността и лесни за ползване. На **по-възрастните хора**⁶¹ следва да бъде осигурена възможност да водят здравословен и активен начин на живот, да се грижат за собственото си психично здраве, да увеличават социалните си контакти⁶² и да намаляват усещането за самота. Творческите решения, като например жилищното настаняване на представители на различни поколения, трябва да бъдат насърчавани.

Комисията повишава осведомеността относно необходимостта от справяне със **самотата и социалната изолация** с цел насърчаване на доброто психично здраве⁶³ и ще подкрепя държавите членки чрез събирането и предаването на най-добри практики чрез портала на ЕС за най-добри практики.

Вероятността **жените** да изпаднат в депресия е почти два пъти по-голяма от тази при мъжете. Това се дължи на множество фактори като биологични характеристики, житейски обстоятелства и културни стресови фактори⁶⁴.

Жертвите на **насилие, основано на пола**, са особено уязвими. Комисията ще засили защитата и подкрепата за **жертвите на насилие, основано на пола**, включително кибернасилие, чрез изпълнението на предстоящите задължения на ЕС по **Истанбулската конвенция**⁶⁵ и бъдещата директива на ЕС относно **насилието срещу жени и домашното насилие**⁶⁶. Комисията ще обърне внимание на превенцията и

---

⁶⁰ Интегрирана система за предоставяне на грижи за по-възрастните хора означава, че по-възрастните хора получават необходимото им здравно обслужване, където и когато се нуждаят от него: [Отдел „Остаряване и здраве“ \(who.int\)](#).

⁶¹ През 2021 г. над 20,8 % от населението на ЕС е на възраст над 65 години, като до 2058 г. се очаква тази цифра да достигне 30,3 %: [Заклучения на Съвета относно интегрирането на въпросите на застаряването в публичните политики](#).

⁶² [Заклучения на Съвета относно правата на човека, участието и благосъстоянието на възрастните хора в ерата на цифровизацията](#).

⁶³ [Самота \(europa.eu\)](#).

⁶⁴ [WMH REVIEW FINAL \(Окончателен доклад относно психичното здраве на жените\) \(who.int\)](#).

⁶⁵ Истанбулска конвенция: [Действия срещу насилието над жени и домашното насилие](#).

⁶⁶ [EUR-Lex - 52022PC0105 - BG - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

борбата с **вредните практики срещу жени и момичета**⁶⁷ и ще създаде мрежа на ЕС за предотвратяване на **насилието, основано на пола**, и на домашното насилие. За да се защити психичното здраве както на децата, така и на жените, е необходимо да се обърне внимание на **следродилната депресия** и на други проблеми с психичното здраве, които могат да възникнат по време на бременността и след това⁶⁸. С финансираня от ЕС проект HarryMums⁶⁹ ще се проучат физиологичните механизми, за да се даде възможност за ефективни, научно обосновани клинични интервенции. Трябва да бъдат преодолени и предизвикателства като неравния достъп до трудова заетост, включително срочните трудови договори, и/или до равно заплащане, неравномерното разпределение на отговорностите за полагане на грижи в домакинството и семейството, както и икономическия натиск и зависимостите, с които се сблъскват жените. Комисията ще допринесе за подобряване на положението, като гарантира, че държавите членки транспонират и прилагат напълно и правилно законодателството на ЕС относно равните възможности и равното третиране на жените и мъжете в областта на заетостта и професиите, относно равновесието между професионалния и личния живот на родителите и лицата, полагащи грижи, както и относно прозрачността на заплащането.

Дискриминацията, основана на сексуална ориентация, полова идентичност, изразяване на полова принадлежност, или полови характеристики също може да окаже въздействие върху психичното здраве, особено при младежите. Психологическият стрес, произтичащ от маргинализация, дискриминация и стигматизация („стрес на малцинствата“), увеличава риска от самоубийствено поведение, самонараняване или депресия и ще бъде отчитан в съответствие със Стратегията за равнопоставеност на ЛГБТИК за периода 2020—2025 г.⁷⁰.

Физическото и сексуалното насилие и заплахите, на които са подложени **жертвите на трафик на хора**, водят до дългосрочни последици за психичното здраве⁷¹. С Директивата относно предотвратяването и борбата с трафика на хора се признават специалните нужди на жертвите с проблеми с психичното здраве и се предоставят специализирани здравни услуги, както и дългосрочна подкрепа за възстановяване и рехабилитация. Комисията улеснява и насърчава програми, които са в подкрепа на жертвите при тяхното възстановяване и реинтеграция⁷², като например здравни и психологически услуги, по-специално чрез фонд „Убежище, миграция и интеграция“⁷³.

Много здравни проблеми могат да доведат до проблеми с психичното здраве или да ги изострят, например сред **болните от рак пациенти**, като се има предвид, че това е

⁶⁷ [Работна програма на Комисията за 2023 г.:](#)

⁶⁸ <https://cordis.europa.eu/project/id/101057390>

⁶⁹ [Проект HarryMums.](#)

⁷⁰ [Съюз на равенство: Стратегия за равнопоставеност на ЛГБТИК за 2020—2025 г.](#)

⁷¹ [Проучване на икономическата, социалната и човешката цена на трафика на хора в ЕС — Служба за публикации на Европейския съюз \(europa.eu\).](#)

⁷² Съгласно [стратегията на ЕС за борба с трафика на хора](#) (2021 – 2025 г.).

⁷³ [Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ \(2021—2027 г.\) \(europa.eu\).](#)

втората най-често срещана причина за смърт. Ракът засяга не само вашето тяло, но и вашето мислене и чувства и често води до депресия, тревожност и страх.

Уврежданията често могат да изложат хората на по-висок риск от развитие на проблеми, свързани с психичното здраве, а това може да наложи подходите да бъдат адаптирани в съответствие със стратегията за правата на хората с увреждания⁷⁴, която се отнася до действия, които са от особено значение за хората с психични и умствени увреждания, като например насърчаване на държавите членки да прилагат добри практики за деинституционализация в областта на психичното здраве.

Автономността, независимостта и участието в обществото са свързани с психичното здраве, което е от особено значение за по-възрастните хора и за хората с увреждания. Поради това от решаващо значение е да се осигури физическа, социална и финансова достъпност, включително чрез подобряване на достъпа им до пазара на труда и чрез улесняване на завръщането им на работа. Две от насоките на пакета за заетостта на хората с увреждания, предназначени за работодателите, са посветени на работата с хронични заболявания, както и на връщането на работа⁷⁵. Комисията също така ще изготви насоки за държавите членки по отношение на **независимия живот и приобщаването** в общността преди края на 2023 г., а през 2024 г. ще представи рамка за високи постижения в областта на социалните услуги за хора с увреждания, включително в областта на психичното здраве.

Има данни, че симптомите на **състоянието след прекаран COVID-19**, известно като продължителен COVID, оказват отрицателно въздействие върху психичното здраве⁷⁶, а влошеното психично здраве може да увеличи риска от развитие на продължителен COVID. През 2023 г. Комисията ще създаде мрежа от експерти от държавите членки по въпросите на продължителния COVID.

Бежанците и разселените лица, особено бягащите от война, преследване или конфликти (като например разселените лица от Украйна) са по-податливи на развитие на проблеми с психичното здраве⁷⁷, поради което са необходими ранни ответни мерки за намаляване на стреса. В този контекст Комисията ще продължи да допринася за засилване на психосоциалната подкрепа за разселените лица и по-специално за предоставянето на първа психологическа помощ на хората, засегнати от руската военна агресия срещу Украйна⁷⁸.

---

⁷⁴ През 2021 г. Европейската комисия прие [стратегия за правата на хората с увреждания](#) за периода 2021—2030 г. в съответствие с Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, по която ЕС и неговите държави членки са страна.

⁷⁵ [Пакет за заетостта на хората с увреждания](#).

⁷⁶ [Продължителният COVID и психичното здраве са пряко свързани: новото хронично състояние се вписва в съществуващите модели — PubMed \(nih.gov\)](#).

⁷⁷ Според СЗО приблизително един от всеки петима, които понастоящем преживяват опустошения от войната, ще се сблъска с психично заболяване през следващите 10 години, а всеки десети ще развие тежко състояние, като посттравматично стресово разстройство или психоза.

⁷⁸ Вж. водещата дейност „Подкрепа за психичното здраве на разселените и засегнатите лица от Украйна“.

Комисията ще отправи покана за представяне на предложения по линия на фонд „Убежище, миграция и интеграция“⁷⁹ с цел намаляване на пречките пред достъпа на мигрантите до здравни услуги, включително услуги в областта на психичното здраве и психологическа подкрепа.

Влошеното психично здраве се среща често сред **хората, които са бездомни**⁸⁰, а продължителното и повтарящо се бездомничество влошава допълнително психичното здраве и уврежданията. В рамките на **Европейската платформа за борба с бездомничеството** се разглеждат предизвикателствата, свързани с психичното здраве.

Ромите могат да бъдат изложени на по-висок риск от проблеми с психичното здраве, като се има предвид често затрудненото им положение, произтичащо от ниски социално-икономически доходи, обстоятелства и социално изключване, липса на достъп до образование и заетост, неподходящи жилищни условия, сегрегация, изключване и дискриминация, включително по отношение на свързаните със здравето аспекти. Стратегическата рамка на ЕС за равенство, приобщаване и участие на ромите включва секторната цел за подобряване на здравето на ромите и увеличаване на ефективния равен достъп до качествено здравеопазване и социални услуги⁸¹.

Жертвите на престъпления, по-специално тези, които са претърпели значителни вреди поради тежестта на престъплението или поради личните си характеристики, като например жертви на тероризъм, жертви на трафик, жертви на престъпления от омраза, деца жертви или други жертви, нуждаещи се от психологическа помощ, следва да имат безплатен достъп до такава помощ за толкова време, колкото е необходимо. В рамките на предстоящото **преразглеждане на Директивата за правата на жертвите**⁸² Комисията работи за подобряване на достъпа на жертвите до психологическа помощ, по-специално чрез предоставяне на психологическа помощ безплатно, толкова дълго, колкото е необходимо за всички жертви, нуждаещи се от такава помощ.

Хората, живеещи в селски или отдалечени райони, като например земеделските стопани, са изправени пред особени предизвикателства, свързани с психичното здраве, породени от риска от прекъсване на достъпа и липсата на достъп до услуги, свързани с психичното здраве. Процентът на самоубийствата сред земеделските стопани е с 20 % по-висок от средния за отделните държави членки⁸³, поради което ще бъде предложена подкрепа за укрепване на устойчивостта на тези лица. Със средствата по ОСП могат да се подкрепят дейности за повишаване на осведомеността, включително в областта на

---

⁷⁹ Фонд „Убежище, миграция и интеграция“ (2021—2027 г.) (europa.eu).

⁸⁰ Nicholas Pleace (2023) Social and healthcare services for homeless people („Социални и здравни услуги за бездомни хора“): документ за обсъждане, който предстои да бъде представен в рамките на Европейската платформа за борба с бездомничеството.

⁸¹ https://commission.europa.eu/system/files/2021-01/eu_roma_strategic_framework_for_equality_inclusion_and_participation_for_2020_-_2030_0.pdf.

⁸² Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления и за замяна на Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета (ОВ L 315, 14.11.2012 г., стр. 57—73).

⁸³ Доклад за 2018 г. на Общественото здравеопазване, Франция.

психичното здраве, например чрез консултантски услуги в областта на селското стопанство. Освен това могат да бъдат мобилизирани и други фондове, като например Европейския социален фонд+ или Европейския фонд за регионално развитие, за да се увеличат инвестициите в услугите за социално подпомагане в селските и отдалечените райони и по този начин да се гарантира, че те са достъпни за нуждаещите се земеделски стопани и селскостопански работници, независимо от мястото им на пребиваване.

ВОДЕЩИ ИНИЦИАТИВИ

11. ЗАЩИТА НА ЖЕРТВИТЕ НА ПРЕСТЪПЛЕНИЯ

- В срок до второто тримесечие на 2023 г. Комисията ще положи усилия да подобри достъпа на жертвите на престъпления до подкрепа и консултации в областта на психичното здраве чрез преразглеждане на Директивата за установяване на минимални стандарти за **правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления**.

12. МИСИЯ ЗА БОРБА С РАКА: ПЛАТФОРМА ЗА МЛАДИ ХОРА, ПРЕЖИВЕЛИ РАК

- Комисията ще предостави на **младите хора, преживели рак**, платформа, която да им помогне да подобрят психичното си здраве чрез мисията за борба с рака по „Хоризонт Европа“⁸⁴.
- Комисията ще подкрепи съвместната работа между държавите членки за предоставяне на психологическа подкрепа на болните от рак пациенти, на лицата, полагащи грижи за тях, и на семействата на тези пациенти (8 милиона евро)⁸⁵.

Комисията насърчава държавите членки да подобрят достъпа до цифрови инструменти с доказана използваемост за по-възрастните хора, за да се подобри тяхното психично здраве и да им се помогне да участват в социалния живот. Държавите членки се насърчават да събират данни относно психичното здраве на хората в уязвимо положение, включително бездомните, и относно достъпността на услугите в маргинализираните и отдалечените райони и в необлагодетелстваните райони. Комисията настоятелно призовава държавите членки да гарантират равен и безпрепятствен достъп до качествени и финансово достъпни здравни и социални услуги, особено за групите, които са изложени на най-голям риск, или тези, които живеят в маргинализирани или отдалечени населени места⁸⁶, и да обърнат внимание на специфичното положение на ромите, като подобрят достъпа до услуги в областта на психичното здраве и първичните превантивни мерки, например чрез кампании за повишаване на осведомеността. Освен това Комисията приканва държавите членки да

⁸⁴ [Мисия на ЕС: рак \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/health/european_cancer_mission).

⁸⁵ Финансова подкрепа по работната програма „ЕС в подкрепа на здравето“ за 2023 г.: CR-g-23—19.01 безвъзмездни средства за дейности във връзка с предизвикателствата, свързани с психичното здраве, за болните от рак пациенти и преживелите ракови заболявания лица.

⁸⁶ Например, както е посочено в [Препоръката на Съвета относно равенството, приобщаването и участието на ромите](#).

прилагат добри практики за деинституционализация, включително за децата, и да засилят прехода към грижи в рамките на общността.

д) *Справяне с психосоциалните рискове на работното място*

Хората прекарват значителна част от времето си на работа и добрата работна среда е от решаващо значение за здравето. Стресът и психосоциалните рискове на работното място могат да окажат въздействие върху психичното здраве и да доведат до намаляване на удовлетвореността от работата, до конфликти, по-ниска производителност, синдром на професионалното изчерпване, отсъствия от работа и текучество. Психичното здраве е предпоставка за работоспособност, компетентност и производителност. Около половината от работниците в ЕС обаче считат, че стресът е често срещан на работното им място, а той допринася за около половината от всички загубени работни дни. В същото време психосоциалните рискове и стресът на работното място са сред най-трудните за решаване проблеми в областта на здравословните и безопасни условия на труд.

Новите форми на труд, породени от **цифровизацията** и ускорени от **пандемията от COVID-19** (като например работа в платформа и дистанционна работа), засегнаха психичното здраве на работниците, въпреки че гъвкавостта на тези форми на труд също би могла да се окаже полезна. Изглежда, че работниците от критично значение, и по-специално работещите в сферата на здравеопазването и социалните грижи, са изложени в най-голяма степен на свързани с работата психосоциални рискове в контекста на пандемията⁸⁷.

Работодателите играят ключова роля за гарантиране на безопасността и здравето на работниците, както е определено в законодателството на ЕС в областта на **здравословните и безопасни условия на труд (ЗБУТ)**⁸⁸. През годините Комисията е разглеждала психосоциалните рискове и психичното здраве на работното място в своите стратегически рамки за здравословни и безопасни условия на труд⁸⁹. В съобщението относно „Стратегическата рамка на ЕС за здравословни и безопасни условия на труд за периода 2021—2027 г.“⁹⁰ се обръща специално внимание на психичното здраве и психосоциалните рискове.

Необходимостта да се обмисли пътят напред по отношение на **правото на откъсване от работната среда** като неразделна част от намаляването на стреса на работното място

---

⁸⁷ Вж. <https://osha.europa.eu/bg/publications/osh-pulse-occupational-safety-and-health-post-pandemic-workplaces>.

⁸⁸ [Социално и здравно законодателство | Безопасност и здраве при работа EU-OSHA \(europa.eu\)](#). В рамковата директива за ЗБУТ (89/391/ЕИО) се определя задължението на работодателя да направи оценка на рисковете за безопасността и здравето на работниците, включително психосоциалните рискове, и да въведе защитни мерки. В Директивата за екранното оборудване (90/270/ЕИО), Директивата относно работното място (89/654/ЕИО) и Директивата за превенция на нараняванията с остри предмети в здравеопазването и болниците (2010/32/ЕС) също се разглеждат аспекти на работата, свързани с психосоциалните рискове.

⁸⁹ Например COM(2002) 118; COM(2007) 62; COM(2014) 0332.

⁹⁰ COM(2021)323 final.

и насърчаването на по-добро равновесие между професионалния и личния живот, **правото на връщане на работа** след психично заболяване, както и психологически безопасната работна среда са от решаващо значение както за насърчаването на психичното здраве, така и за създаването на по-приобщаващо общество.

Комисията приветства работната програма за периода 2022—2024 г. на европейските междуотраслови социални партньори и текущите преговори за ново споразумение относно работата от разстояние и правото на откъсване от работната среда, което ще бъде представено за приемане под формата на прилагано чрез директива правно обвързващо споразумение. Комисията ще продължи да **подкрепя социалните партньори** в усилието им за договаряне на ново споразумение относно работата от разстояние и правото на откъсване от работната среда, като улеснява дискусиите и определянето на най-добрите практики и като подлага на оценка съществуващите практики и правила, свързани с правото на откъсване от работната среда. Текущите преговори между социалните партньори са свързани с резолюцията на Европейския парламент от януари 2021 г. относно правото на откъсване от работната среда, във връзка с която Комисията се ангажира да предприеме последващи действия.

Комисията ще осигури EU-OSHA⁹¹ да финализира прегледа на ЗБУТ и **цифровизацията**, който обхваща психичното здраве на работното място и дава общ поглед върху ЗБУТ по отношение на психосоциалното и психичното здраве на работното място, включително информация за добрите практики за връщане на работа и за работа с лица с психични заболявания, както и общ поглед върху ЗБУТ в секторите на здравеопазването и на полагането на грижи. Комисията ще осигури EU-OSHA да предостави актуализирани насоки като последващо действие на публикацията „Здрави работници, процъфтяващи предприятия — практическо ръководство за благосъстояние на работното място“⁹², както и да осъществи проект за добри практики за подпомагане на работниците с психични заболявания, свързани или не с условията на труд, да останат на работа или да се върнат успешно на работа след отсъствие по болест, като целта е до 2024 г. бъде изготвен доклад.

По време на срещата на върха по въпросите на здравословните и безопасни условия на труд (ЗБУТ), организирана на 15—16 май 2023 г. от шведското председателство и от Европейската комисия, психосоциалните рискове и психичното здраве на работното място бяха посочени като растящи проблеми в областта на ЗБУТ, на които е необходимо да се отдели допълнително задълбочено внимание⁹³. Комисията ще предприеме последващи действия, произтичащи от тези заключения на срещата на върха, за да се подобри психичното здраве на работното място при пълно зачитане на принципа на трипартизма. Тя също така ще продължи **работата по прегледа** на

---

⁹¹ [Европейска агенция за безопасност и здраве при работа \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/asset-database/detail?id=64687).

⁹² [Здрави работници, процъфтяващи предприятия — практическо ръководство за благосъстояние на работното място.](https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10582#navItem-1)

⁹³ <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&furtherNews=yes&newsId=10582#navItem-1>

Директивата относно работното място (89/654/ЕИО)⁹⁴ и на Директивата относно работата с екранно оборудване (90/270/ЕИО)⁹⁵. И накрая, Комисията ще подкрепя изпълнението на **Европейската стратегия за грижите**⁹⁶ с действия, които допринасят за психичното благополучие на полагащите грижи лица и на тези, за които се полагат грижи.

ВОДЕЩИ ИНИЦИАТИВИ⁹⁷

13. ИНИЦИАТИВА НА РАВНИЩЕТО НА ЕС ОТНОСНО ПСИХОСОЦИАЛНИТЕ РИСКОВЕ

- Комисията ще извърши партньорска проверка на законодателните подходи и подходите в областта на правоприлагането, за да разгледа **психосоциалните рискове на работното място** в държавите членки с намерението — в зависимост от резултатите от нея и от приноса на социалните партньори — да представи инициатива на равнището на ЕС относно психосоциалните рискове в средносрочен план.

14. КАМПАНИИ НА ЕС ЗА РАБОТНИТЕ МЕСТА

- **Кампания на EU-OSHA „Здравословни работни места“ в целия ЕС — безопасен и здравословен труд в цифровата ера**, включително обръщане на специално внимание на психичното здраве на работното място (2023—2025 г.);
- **Кампания на EU-OSHA „Здравословни работни места“ в целия ЕС относно психосоциалните рискове и психичното здраве на работното място** с обръщане на специално внимание на новите и пренебрегваните професионални сектори, включително селското стопанство и строителството, и на групите, включително нискоквалифицираните работници, мигрантите и младите работници (2026—2027/2028 г.).

Държавите членки се насърчават да повишават осведомеността относно проблемите с психичното здраве на земеделските стопани и на населението в селските райони, като използват подкрепа по линия на общата селскостопанска политика, и да разработят и прилагат политики и най-добри практики, за да спомогнат за съсредоточаването върху превенцията и **укрепването на устойчивостта** на работниците от критично значение, включително медицинските специалисти, учителите и земеделските стопани. В помощ на държавите членки Комисията ще осигури EU-OSHA да изготви доклад, в който **се разглеждат психосоциалните рискове в селскостопанския сектор**.

Държавите членки се насърчават също така допълнително да популяризират използването на ръководството на КСИТ⁹⁸ във връзка с превенцията на

⁹⁴ [Директива на Съвета относно минималните изисквания за безопасност и здраве на работното място.](#)

⁹⁵ [Директива на Съвета относно работата с екранно оборудване](#)

⁹⁶ [Европейска стратегия за грижите](#)

⁹⁷ Финансовата подкрепа се осигурява от бюджета на EU-OSHA.

⁹⁸ <https://osha.europa.eu/en/legislation/guidelines/labour-inspectors-guide-assessing-quality-risk-assessments-and-risk-management-measures-regard-prevention-msds>

психосоциалните рискове с цел засилване на ефективното наблюдение и на инспекциите на спазването на задълженията в областта на ЗБУТ в това отношение, както и да участват в организиранията от КСИТ обучения, предназначени за инспекторите по труда.

е) Укрепване на здравните системи, свързани с психичното здраве, и подобряване на достъпа до лечение и грижи

Необходимо е да се укрепят капацитетът на здравните системи да ръководят действията в областта на психичното здраве — от превенцията до ранната интервенция и до диагностицирането, лечението и управлението на грижите и подкрепата за реинтеграцията на пациентите. Поради това укрепването на здравните системи, свързани с психичното здраве, и подобряването на достъпа до лечение и грижи представляват основна цел.

Правото на всеки да има навременен достъп до финансово достъпни, превантивни и лечебни грижи с добро качество е един от основните принципи на Европейския стълб на социалните права. В ЕС хората, страдащи от проблеми с психичното здраве, не рядко нямат лесен и равен достъп до подкрепа и това често води до разходи, които не са приемливи за много от тях. Между държавите членки и в рамките на техните предели съществуват различия по отношение на капацитета на здравните системи да посрещат нуждите на хората с влошено психично здраве⁹⁹. Неравенствата, свързани с пола, етническата принадлежност, географското положение, включително разделението между градските и селските райони, образованието, възрастта и сексуалната ориентация, половата идентичност или изразяването на пола и половите характеристики оказват важно въздействие върху психичното здраве на населението и достъпа му до подходящи грижи.

От съществено значение е да се установят **най-добрите практики и иновативни решения**, за да се подобрят наличността, качеството, достъпността и финансовата достъпност на грижите за психичното здраве. За да се преодолеят **неравенствата**, следва на хората в уязвимо положение, включително разселените лица, бежанците, мигрантите и хората с увреждания, както и ЛГБТИК лицата да се предоставят съобразени с тях грижи. Следва да се обърне внимание и на нуждите от специални грижи на хората със коморбидност, за да се улесни достъпът до ефективно лечение, по-специално за хората с разстройства, свързани с употребата на наркотици, в съответствие със Стратегията на ЕС относно наркотиците за периода 2021—2025 г. и свързания с нея план за действие.

От съществено значение ще е да се засили **обучението на кадрите в здравеопазването**, за да продължи подобряването на уменията и качеството на грижите, но също така и за да се намалят стигматизацията и дискриминацията и да се повиши устойчивостта на един от най-подложените на натиск сегмент на работещото

---

⁹⁹ Доклад „Здравеопазването накратко: Европа“ за 2022 г. (вж. бележка под линия 37 на стр. 8).

население. Европейската година на уменията предлага на заинтересованите страни уникална възможност да засилят обучението на специалистите в областта на психичното здраве.

Следва да се проучи възможността за **използване на цифрови инструменти** (напр. телемедицина, горещи телефонни линии за консултация) в помощ на хората, нуждаещи се от по-добра информация и грижи, включително в селските райони.

Социалната терапия е иновативен подход за подобряване на благополучието и здравето, включително на психичното здраве. В индивидуален план социалната терапия предоставя на личността знанията, мотивацията и увереността да се грижи по-добре за собственото си здраве и благополучие и да ги подобрява¹⁰⁰. Този подход може да се прилага в условията на първична медицинска помощ, когато лекарите или другите медицински специалисти могат да предписват дейности, съответстващи на нуждите и интересите на личността, като например прекарване на време сред природата, спорт, йога или социални и културни дейности¹⁰¹.

Комисията ще продължи да разработва действия, с които да подпомогне държавите членки да откликнат на **неудовлетворените нужди по отношение на лекарствата**, и ще подложи на преглед **потенциала на телемедицината** за подобряване на достъпа до услуги в областта на психичното здраве¹⁰². В **здравните профили на държавите за 2023 г.**, изготвяни в рамките на проекта „Състояние на здравеопазването в ЕС“, ще бъде включен **раздел за психичното здраве**. Освен това Комисията ще даде началото на процес на доброволно сътрудничество с държавите членки (чрез **отворения метод на координация**) с цел укрепване на връзките между културата и психичното здраве. На последно място, в рамките на **експертната група по оценяване на функционирането на здравните системи**¹⁰³ ще бъде проучен **потенциалът на новите технологии** за превенция и лечение на психичните заболявания.

Събирането на данни и наблюдението трябва да бъдат засилени, за да се улесни вземането на информирани решения. Следва да бъдат разработени нови статистически данни и показатели, които постепенно да бъдат включени в изготвянето на политиките, за да се отразят въпроси като неравенствата, физическото и психичното здраве и стойността на природата за хората, а и да се оцени въздействието на предприетите действия и на финансирането. Това ще помогне да се следи напредъкът към благополучие, ще улесни комуникацията относно политическите предизвикателства и

---

¹⁰⁰ [Световно развитие на социалната терапия — PubMed \(nih.gov\)](#).

¹⁰¹ [Систематичен преглед на социалната терапия и по-възрастните хора: накъде оттук нататък? — PubMed \(nih.gov\)](#).

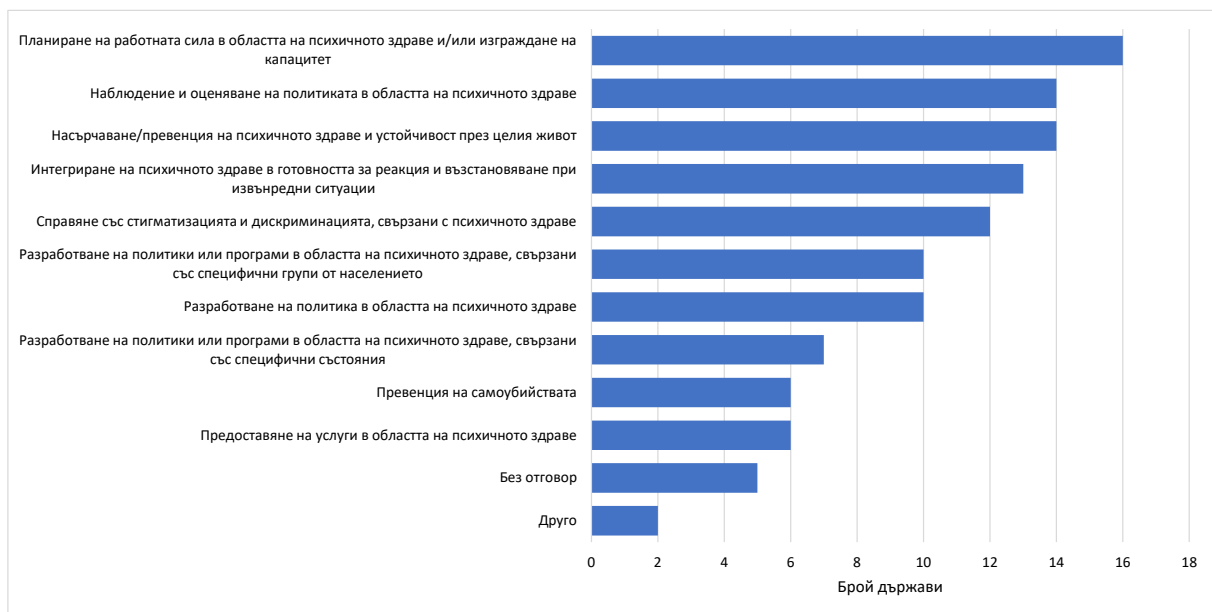
¹⁰² [EUR-Lex - 52012SC0414 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

¹⁰³ В доклада на експертната група, озаглавен „Картографиране на показателите за насърчаване на здравето и превенция на заболяванията за оценяване на функционирането на здравната система“, е включен казус относно психичното здраве и най-добрите практики в областта на социалната терапия.

възможностите за справяне с тях по начин, при който в центъра на вниманието са хората и планетата¹⁰⁴.

Държавите членки вече посочиха, че е много необходима подкрепа по отношение на планирането на работната сила в областта на психичното здраве и/или изграждането на капацитет, на наблюдението и оценяването на политиката в областта на психичното здраве, както и на насърчаването и превенцията на психичното здраве (фигура 1)¹⁰⁵.

Фигура 1 — Приоритетни нужди на държавите членки за изграждане на капацитет (27 държави — членки на ЕС, Норвегия и Исландия)

В отговор на тези нужди ще бъде мобилизирана финансова подкрепа на равнището на ЕС, за да се даде възможност на държавите членки да укрепят капацитета си за действие, включително чрез повече и по-добре обучени специалисти, които да работят по проблемите, свързани с психичното здраве. Това ще предполага и преминаване от институционализирани грижи към грижи, предлагани в общността.

Няколко държави членки са включили в своите **планове за възстановяване и устойчивост** мерки за укрепване на грижите за психичното здраве на населението. Това е в съответствие със **специфичните за всяка държава препоръки**, приети в рамките на **европейския семестър** за 2020 г., с призив към всички държави членки да повишат издръжливостта на своите здравни системи. През пролетта на 2023 г. Комисията предложи специфични за всяка държава препоръки в подкрепа на реформа на здравеопазването за шест държави членки. В докладите по държави за още шест

¹⁰⁴ [Стратегически прогнози \(europa.eu\)](https://europa.europa.eu/strategy/strategy-factsheet/mental-health).

¹⁰⁵ През април 2023 г., с цел подкрепа за инвестициите и реформите в държавите членки чрез целенасочено изграждане на капацитет, беше проведено проучване в сътрудничество между Комисията, СЗО и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), за да се предостави „моментна снимка“ на политиките в областта на психичното здраве в държавите членки.

държави членки беше отчетена необходимостта от по-нататъшно подобряване на здравната система, за да се допълнят плановете за възстановяване и устойчивост. Освен това всички доклади по държави, приети в рамките на европейския семестър, съдържат тематичен раздел, посветен на здравето на населението и на здравните системи в държавите членки, в които в избрани случаи се подчертават предизвикателствата, свързани с психичното здраве, и планираните реформи. В рамките на европейския семестър ще продължи наблюдението на развитието в областта на здравеопазването на национално равнище.

ВОДЕЩИ ИНИЦИАТИВИ

15. ИНИЦИАТИВА ЗА ПОВЕЧЕ И ПО-ДОБРЕ ОБУЧЕНИ СПЕЦИАЛИСТИ В ЕС

- От 2023 г. Комисията ще засили **обучението** за медицинските и други специалисти, като учителите и социалните работници. Ще бъде дадено и началото на нова програма за трансграничен обмен на специалисти в областта на психичното здраве благодарение на специална финансова подкрепа по линия на програмата „ЕС в подкрепа на здравето“ (9 милиона евро). Това следва да позволи обучението на около 2000 специалисти в целия ЕС до 2026 г. и средно 100 обмена годишно.

16. ТЕХНИЧЕСКА ПОДКРЕПА ЗА РЕФОРМИ В ОБЛАСТТА НА ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ В НЯКОЛКО СЕКТОРА

Комисията:

- През 2024 г. ще увеличи наличността и финансовата достъпност на услугите в областта на психичното здраве за хората, като при поискване предложи **техническа подкрепа** на държавите членки за разработване и прилагане на реформи за подобряване на наличието на интегрирани междусекторни услуги в областта на психичното здраве чрез инструмента за техническа подкрепа¹⁰⁶.

17. СЪБИРАНЕ НА ДАННИ ЗА ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ

- От 2025 г. Комисията ще осигури Европейската система за здравни интервюта (EHIS) да включва допълнителни данни за психичното здраве, за да се гарантира строго наблюдение и оценка на напредъка в областта на психичното здраве в целия ЕС.

Комисията насърчава държавите членки да осигуряват достъп до финансово достъпни грижи за психичното здраве, включително чрез телемедицина и в трансграничен контекст. Националните органи следва да си сътрудничат при разработването и изпълнението на проекти за подобряване на услугите в областта на психичното здраве

¹⁰⁶ [Водещи проекти за 2024 г. по линия на инструмента за техническа подкрепа — Психичното здраве: стимулиране на благополучието и психичното здраве \(europa.eu\)](#)

и грижите, предлагани в общността, и деинституционализацията¹⁰⁷; те се приканват да разработят пътеки за насочване към специалисти в областта на психичното здраве, като се взема предвид и работата на други доставчици на услуги.

ж) Преодоляване на стигматизацията

Стигматизацията и дискриминацията изострят въздействието на влошеното психично здраве в личностен и в икономически план. Дискриминацията спрямо хората с проблеми, свързани с психичното здраве, е често срещана, особено в социалните медии, но също така и на работното място, като 50 % от работниците считат, че разкриването на психично заболяване би имало отрицателно въздействие върху тяхното професионално развитие¹⁰⁸.

Нашите действия трябва да се ръководят от принципите на реинтеграцията и социалното приобщаване на хората, засегнати от проблеми, свързани с психичното здраве. Инвестирането в **подобряване на осведомеността и разбиране на психичното здраве**, включително чрез обучение по психично здраве и съпричастност в училищните програми, като бъдат привлечени всички заинтересовани страни, е от ключово значение за подобряване на ситуацията.

Ежегодната Европейска седмица на психичното здраве (която се провежда през май) и Световният ден на психичното здраве¹⁰⁹ (10 октомври) са повод за предприемането на специфични действия на равнището на ЕС срещу стигматизацията.

Изкуствата и културата са важни за насърчаване на доброто психично здраве и благополучието на хората и обществото като цяло чрез подкрепа за социалното приобщаване и намаляване на стигматизацията, свързана с психичното здраве¹¹⁰. Те могат да допълват по-традиционната подкрепа, оказвана при проблеми, свързани с психичното здраве, и може да допринесат за предотвратяването на такива проблеми и за преодоляване на стигматизацията, свързана със психичното здраве. Комисията ще подкрепя държавите членки в усилията им за повишаване на осведомеността относно положителната роля на културните и творческите дейности за подобряване на психичното здраве и цялостното благополучие, включително чрез специално събитие, представящо **изкуствата и културата** като нови инструменти за благополучие и психично здраве.

---

¹⁰⁷ В съответствие с [Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания](#) (UNCRPD).

¹⁰⁸ OSH Pulse (експресно проучване на Евробарометър, 2022 г.): [„Здравословни и безопасни условия на труд на работните места след пандемията“](#). В доклада се включват резултатите от въпросите за психосоциалните рискове, както и информационни листовки за отделните държави и последваща експертна статия относно психичното здраве и въздействието на пандемията от COVID-19.

¹⁰⁹ [Световен ден на психичното здраве \(who.int\)](#).

¹¹⁰ [C4H_SummaryReport_V11LP_shortsmall.pdf \(cultureforhealth.eu\)](#).

ВОДЕЩИ ИНИЦИАТИВИ

18. БОРБА СЪС СТИГМАТИЗАЦИЯТА И ДИСКРИМИНАЦИЯТА

Комисията ще задели 18 милиона евро¹¹¹:

- за подобряване на качеството на живот на пациентите, техните семейства и лицата, полагащи (не)професионални грижи, включително болните от рак пациенти, като се обръща специално **внимание върху справянето със стигматизацията и дискриминацията** чрез оказване на подкрепа за държавите членки при **определянето и прилагането на най-добрите практики**;
- със същата цел тя ще подкрепя заинтересованите страни при изпълнението на проекти, като например **дейности за повишаване на осведомеността**, насочени към преодоляване на стигматизацията и дискриминацията, осигуряване на **социално приобщаване, защита на правата на пациентите**, като се обръща специално внимание на уязвимите групи;
- за разработване, съвместно с държавите членки в рамките на експертната група по общественото здраве и групите заинтересовани страни, на **насоки на ЕС за преодоляване на стигматизацията и борба с дискриминацията**;
- за предприемане на комуникационни дейности за **повишаване на осведомеността** за борбата срещу стигматизацията.

Комисията насърчава държавите членки да разработят **комуникационни кампании** за разясняване и преодоляване на стигматизацията, както и **мерки за противодействие на стигматизацията и дискриминацията** чрез подпомагане на хората при реинтеграцията на пазара на труда, даване на възможност на пациентите да получат достъп до услугите, които най-добре отговарят на техните нужди, и разпространяване на информация за използването на правни инструменти в борбата с дискриминацията. **Следва да се повиши осведомеността** (сред отговорните за вземането на решения лица, работодателите, медицинските специалисти, другите специалисти и широката общественост, както и медицинските специалисти относно психичното здраве и стигматизацията, особено на хората в уязвимо положение) и да се подкрепят **дейностите на общността** (спорт, изкуства, природа), които спомагат за преодоляване на стигматизацията и подпомагат възстановяването на психичното здраве. Държавите членки следва да подкрепят политиките, насърчаващи интеграцията на хората с проблеми с психичното здраве в общността и на пазара на труда, включително чрез дейности на социалната икономика.

з) Стимулиране на психичното здраве в световен мащаб

Опазването и насърчаването на психичното здраве са приоритети не само на ЕС, те са и **въпрос от световен мащаб**, по който ЕС може да служи за пример, като целенасочено

¹¹¹ Финансирани по [програмата „ЕС в подкрепа на здравето“](#) (18,36 милиона евро: бюджет по работната програма за 2023 г., предназначен за дейности в областта на психичното здраве).

дава своя принос на международно равнище и стимулира сближаването, когато това е целесъобразно.

На заседанието на **Съвета по търговия и технологии ЕС—САЩ**, проведено на 30 и 31 май 2023 г., ЕС и Съединените щати изразиха общото мнение, че онлайн платформите следва да поемат по-голяма отговорност, като гарантират, че техните услуги допринасят за онлайн среда, която защитава, предоставя права и уважава децата и младежите, както и че тези платформи следва да предприемат отговорни действия във връзка с въздействието, което предоставяните от тях услуги оказват върху психичното здраве и развитие на децата и младежите¹¹².

В **Стратегията на ЕС в областта на световното здравеопазване**¹¹³ се предвиждат действия на световно, национално и регионално равнище, които да улеснят постигането на целите за устойчиво развитие на ООН, които са свързани със здравето, като се обръща специално внимание на три взаимосвързани приоритета: 1) осигуряване на по-добро здраве и благополучие на хората през целия им живот; 2) укрепване на системите на здравеопазване и насърчаване на всеобщото здравно осигуряване; както и 3) гарантиране на сигурността на общественото здраве, включително психичното здраве и психосоциалната подкрепа. Вниманието следва да бъде съсредоточено върху укрепването на първичната медицинска помощ, където наличието на услуги в областта на психичното здраве е от съществено значение.

В **Плана за действие за младежта в областта на външната дейност на ЕС** (за периода 2022—2027 г.)¹¹⁴ се отчита, че здравето и благополучието са предпоставка младежите да реализират своя пълен потенциал и да участват в обществото. В плана здравето, психичното и физическото благополучие са поставени в основата на неговия „стълб на овластяване“. Успоредно с това **психичното здраве и психосоциалната подкрепа (ПЗПСП)** следва да бъдат неразделна част от мерките за укрепване на националните здравни системи в партньорските държави, ако е целесъобразно, чрез подкрепа за световните интервенции в областта на общественото здраве, например Глобалния фонд за борба със СПИН, туберкулоза и малария¹¹⁵, инициативата Spotlight за борба с насилието, основано на пола¹¹⁶, или в контекста на хуманитарната помощ на ЕС. Според СЗО повече от един на всеки петима души в постконфликтни условия страда от депресия, тревожност или посттравматично стресово разстройство¹¹⁷. Нужди в областта на психичното здраве възникват и в ситуации на разселване и природни бедствия. Поради това ПЗПСП са съществен елемент от всеобхватната реакция при

---

¹¹² Съвместно изявление от заседанието на Съвета по търговия и технологии ЕС—САЩ, проведено на 30 и 31 май 2023 г.

¹¹³ [Стратегия на ЕС в областта на световното здравеопазване за подобряване на здравната сигурност в световен мащаб и за осигуряване на по-добро здраве за всички \(europa.eu\)](#)

¹¹⁴ [План за действие за младежта \(europa.eu\)](#).

¹¹⁵ [Глобален фонд за борба със СПИН, туберкулоза и малария.](#)

¹¹⁶ [Инициативата Spotlight | Нашата дейност: премахване на насилието срещу жените и момичетата | ООН – Жени – централен офис.](#)

¹¹⁷ [Нови прогнозни оценки на СЗО за равнището на разпространеност на психичните разстройства в условията на конфликти: систематичен преглед и метаанализ – The Lancet.](#)

кризи, интегрирана във финансираните от ЕС операции за хуманитарна помощ, като от 2019 г. насам за този приоритет са заделени **111 милиона евро**.

ЕС също така подтиква другите към действия, като мобилизира и **повишава осведомеността на донорите и партньорите** относно значението на осигуряването на качествени ПЗПСП при хуманитарни извънредни ситуации. След успешното участие в региона на Близкия изток и Северна Африка предстои, преди края на 2023 г., да бъдат организирани **информационни сесии и сесии за изграждане на капацитет** и в други региони, като се започне с Латинска Америка и Карибския басейн.

Освен това Комисията изгражда капацитета на заинтересованите страни чрез обучение и разпространение на пакета от минимални услуги в областта на ПЗПСП¹¹⁸, разработен от Междуведомствения постоянен комитет (IASC). Този ключов референтен инструмент е разработен от хуманитарната общност, за да се определи минималното качество и да се улесни предприемането в кризисни ситуации на ползотворни и навременни интервенции в областта на психичното здраве.

В Украйна¹¹⁹ Комисията вече подкрепя общностните центрове за разселени деца и полагащи грижи за тях лица, както и децата в институции, за да им помогне да постигнат отново определено ниво на нормално ежедневие и рутина. Въпреки това голямата продължителност на агресията и нейните опустошителни последици ускоряват въздействието върху психичното здраве на хората, бягащи в ЕС поради войната, както и на разселените в Украйна лица, поради което се изисква решителна и амбициозна подкрепа.

Понастоящем украинските деца страдат от травмата от войната, която често им оставя дълбоки психологически белези. Заедно с Украйна Комисията ще създаде специализирана програма за електронно обучение, предназначена за педиатрите и медицинския персонал в първичната медицинска помощ. Благодарение на тази инициатива медицинските специалисти ще получат необходимите умения за предоставяне на грижи след преживяна травма и за подобряване на психичното здраве на децата. Специализирани услуги за рехабилитация ще бъдат предлагани на деца с психологически затруднения както в Украйна, така и в ЕС.

Комисията също така оказва подкрепа на хуманитарните партньори да увеличат своя **капацитет за посрещане на нуждите в областта на психичното здраве на населението, засегнато от конфликти**, включително в Запорожка, Харковска, Днепро夫ска и Николаевска област. В рамките на програмата „ЕС в подкрепа на здравето“ през 2022 г. по споразумение за финансов принос с Международната федерация на дружествата на Червения кръст бяха заделени 28,4 милиона евро,

---

¹¹⁸ [Пакет от минимални услуги на IASC](#): психично здраве и психосоциална подкрепа.

¹¹⁹ Финансова подкрепа, предоставена в рамките на [регионалната програма на Източното партньорство по ИССРМС](#), с цел оказване на психологическа подкрепа в Украйна.

предназначени за предоставяне на психологическа първа помощ, а четири проекта¹²⁰ (на обща стойност 3 милиона евро) се изпълняват от заинтересовани страни, прилагащи най-добрите практики за подобряване на психичното здраве и психосоциалното благополучие на мигрантите и бежанците. За 2023 г. по програмата „ЕС в подкрепа на здравето“ са планирани над 10,6 милиона евро за подобряване на достъпа до здравни грижи и за профилактика на незаразните болести, по-специално на проблемите с психичното здраве. Комисията ще подкрепя също така държавите членки и заинтересованите страни при прилагането на най-добрата практика **iFightDepression**¹²¹, която включва онлайн програма за самопомощ, която може да помогне на разселените лица, включително тези от Украйна, сами да овладяват симптомите си.

Тъй като сама по себе си хуманитарната помощ не е достатъчна за посрещане на потенциалните дългосрочни нужди на насилствено разселените лица, включително в областта на здравеопазването, Комисията помага на своите партньорски държави да **интегрират насилствено разселените общности** в съществуващите национални структури за предоставяне на услуги. Тази интеграция се извършва по начин, който гарантира равен и справедлив достъп на бежанците до услуги, отговарящи на техните нужди, включително във връзка с психичното здраве, посттравматичния стрес и насилието, основано на пола. Съществената помощ от страна на ЕС за посрещане на нуждите на мигрантите включва и психосоциална подкрепа, особено за най-уязвимите, включително децата, жертвите на войната и на трафик, блокираните мигранти и завърналите се лица.

Комисията подкрепя всеобхватен подход за насърчаване и защита на психичното здраве и психосоциалното благополучие на учащите се, техните учители и лицата, полагащи грижи за тях, чрез действия в областта на образованието. Комисията е основен донор на програмата „**Образованието не може да чака**“, в която ПЗПСП се счита за ключов приоритет в работата, и на програмата „**Глобално партньорство за образование**“, по която се инвестира в укрепване на връзките между секторите на здравеопазването и на образованието.

Комисията ще продължи да **включва психичното здраве** в мерките за укрепване на здравните системи на регионално, национално и световно равнище в съответствие с усилията за локализиране и с тройната връзка между хуманитарните действия, развитието и мира, както и да гарантира, че в партньорските държави бежанците, хората в движение и разселените лица, които са преживели извънредни ситуации, имат достъп до ПЗПСП на същото равнище като приемащите общности.

ВОДЕЩИ ИНИЦИАТИВИ

19. ПОДКРЕПА ЗА ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ НА РАЗСЕЛЕНИТЕ ЛИЦА И ЗАСЕГНАТИТЕ ЛИЦА В УКРАИНА

¹²⁰ [Проекти по програмата „ЕС в подкрепа на здравето“](#) за предоставяне на подкрепа за психичното здраве на украинските бежанци.

¹²¹ <https://ifightdepression.com/en/>: достъпна на украински език и адаптирана към културните особености.

- Комисията ще допринася за предоставянето на **психологическа първа помощ** на лицата, засегнати от военната агресия на Русия срещу **Украйна**, като задълбочи съвместната работа с Международната федерация на дружествата на Червения кръст и Червения полумесец¹²² (28 милиона евро). Комисията ще се стреми да увеличи финансовата си подкрепа за засилване на психосоциалната подкрепа за разселените в резултат на войната лица. Ще бъдат проучени и възможностите за (онлайн) обучение на лицата, оказващи първа помощ, учителите и социалните работници в областта на психологическата първа помощ и психосоциалната подкрепа, за да се помогне по по-добър начин на нуждаещите се. Допълнителни 0,5 милиона евро ще бъдат отпуснати за засилване на психосоциалната подкрепа за засегнатите лица в условията на извънредни ситуации.
- Заедно с Украйна Комисията ще създаде специализирана програма за електронно обучение, предназначена за педиатрите и медицинския персонал в първичната медицинска помощ, за да се окаже подкрепа на **украинските деца**, страдащи от стрес и тревожност поради войната. Благодарение на тази инициатива медицинските специалисти ще получат необходимите умения за предоставяне на грижи след преживяна травма и за подобряване на психичното здраве на децата.
- Комисията ще работи с държавите членки, за да предложи финансово достъпна психосоциална подкрепа на хората, избягали от войната, в допълнение към здравното обслужване, което вече се предлага съгласно Директивата за временната закрила.

20. ПОДПОМАГАНЕ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПАКЕТА ОТ МИНИМАЛНИ УСЛУГИ В ОБЛАСТТА НА ПЗПСП, РАЗРАБОТЕН ОТ МЕЖДУВЕДОМСТВЕНИЯ ПОСТОЯНЕН КОМИТЕТ¹²³¹²⁴

- Комисията ще продължи да подкрепя разпространението на **пакет от минимални услуги**, предназначен да се помогне на хуманитарните участници да предоставят качествени грижи в извънредни хуманитарни ситуации. В него се предоставят насоки за това как в цялостния хуманитарния отговор да бъдат включени навременни, координирани и основани на доказателства услуги в областта на психичното здраве.

Финансиране от ЕС за психичното здраве

Бюджетът, предназначен за подкрепа на психичното здраве, следва да съответства на мащаба на предизвикателството. ЕС и държавите членки трябва да отделят достатъчно ресурси, за да гарантират, че хората в нужда получават помощ, което е социален и икономически императив.

¹²² Бюджет: 28,4 милиона евро, мобилизирани по линия на [работната програма „ЕС в подкрепа на здравето“ за 2022 г.](#)

¹²³ Бюджет: 750 000 EUR, финансирани по програмата [„Засилен капацитет за реагиране“](#).

¹²⁴ СЗО, УНИЦЕФ, ВКБООН и ФНООН <https://mhpsmsp.org/en>.

Комисията мобилизира всички относими финансови инструменти на бюджета на ЕС в рамките на многогодишната финансова рамка (МФР) за периода 2021—2027 г., за да отговори на основните предизвикателства в областта на психичното здраве и да окаже подкрепа за водещите инициативи и действията, набелязани в настоящото съобщение. Освен това държавите членки могат да се възползват от наличните средства по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост¹²⁵, за да финансират реформи и инвестиции в областта на здравеопазването, включително психичното здраве.

Като цяло **1,23 милиарда евро** подкрепа от ЕС, предназначена за дейности в областта на психичното здраве, е набелязана и е на разположение за финансиране на дейности, **пряко или непряко** насърчаващи психичното здраве — от научни изследвания до кампании за повишаване на осведомеността, от изграждане на капацитет и трансфер на най-добри практики в областта на здравеопазването до психологическа подкрепа за болните от рак пациенти и за украинските бежанци. Въздействието на тези проекти и програми ще бъде подлагано на редовен мониторинг. За целта се изисква не само наличието на надеждни, съпоставими и актуални данни, но и на показатели и на системи за наблюдение и оценка, за да се гарантират проследяването и отчетността.

За 2022 г. и 2023 г. чрез програмата „ЕС в подкрепа на здравето“¹²⁶ бяха разпределени 69,7 милиона евро за действия за насърчаване на доброто психично здраве. От тях 51,4 милиона евро по работната програма за 2022 г.¹²⁷ бяха в подкрепа на инициативи за изграждане на капацитет в държавите членки и за действия във връзка с психичното здраве на уязвимите групи, а 18,3 милиона евро по работната програма „ЕС в подкрепа на здравето“ за 2023 г. са за подкрепа на съвместната работа между държавите членки и за предоставяне на психологическа подкрепа на болните от рак пациенти, лицата, полагащи грижи за тях, и семействата на тези пациенти¹²⁸.

Финансиране в размер на 765 милиона евро е мобилизирано чрез програмата „Хоризонт 2020“ и програмата „Хоризонт Европа“¹²⁹ в подкрепа на проекти за научни изследвания и иновации в областта на психичното здраве.

Националните, регионалните и местните власти могат също така да се възползват от финансирането по политиката на сближаване, по-специално от Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) и Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), за да утвърдят равния достъп до здравеопазване, като инвестират например в съответната инфраструктура и оборудване, в личните асистенти, мобилните екипи, телефонните линии за помощ и социалните работници¹³⁰. Инструментът за техническа подкрепа (ИТП) е на разположение за предоставяне на техническа подкрепа на държавите членки

¹²⁵ [Механизъм за възстановяване и устойчивост \(europa.eu\)](https://europea.eu).

¹²⁶ [Регламент \(ЕС\) 2021/522 относно програмата „ЕС в подкрепа на здравето“](https://europea.eu).

¹²⁷ [com_2022-5436_annex2_en.pdf \(europa.eu\)](https://europea.eu)

¹²⁸ [wp2023_annex_en.pdf \(europa.eu\)](https://europea.eu).

¹²⁹ [„Хоризонт Европа“ \(europa.eu\)](https://europea.eu).

¹³⁰ По линия на ЕФРР общ бюджет в размер на 7,2 милиарда евро е на разположение за здравна инфраструктура и оборудване, като това може да включва мерки в подкрепа на психичното здраве и социалното приобщаване.

за проекти в областта на психичното здраве (2 милиона евро през 2023 г.). През 2024 г. Комисията възнамерява да мобилизира допълнителни ресурси от ИТП в подкрепа на изграждането на капацитет в областта на психичното здраве въз основа на търсенето в държавите членки.

В рамките на програмата на ЕС „Творческа Европа“ е предоставено финансиране (3,3 милиона евро) за проекти в областта на културата, благополучието и психичното здраве, като 28 милиона EUR са мобилизирани в подкрепа на дейности в областта на психичното здраве и психосоциалната подкрепа в извънредни и хуманитарни ситуации (европейски операции за гражданска защита и хуманитарна помощ). По програмата „Гражданство, равенство, права и ценности“¹³¹ (2023—2024 г.) също се предоставят възможности за финансиране¹³² на дейности, свързани с психичното здраве на децата и на жертвите на насилие, основано на пола¹³³. За да се подпомогне борбата с проблемите с психичното здраве на работното място, ще бъде предоставено финансиране по линия на EU-OSHA.

Заключения и следващи стъпки

Днешните предизвикателства в областта на психичното здраве може да засегнат всеки от нас и изискват съгласувани действия и пълна ангажираност от страна на всички участници. Психичното здраве е **неразделна част от здравето на хората**. То дава възможност на отделния човек да реализира способностите си, да се справя с различните видове стрес в живота, да общува, да работи и да участва в обществения живот.

Всички институции и органите на всички равнища на управление могат и трябва да изиграят своята роля за преодоляване на пречките пред доброто психично здраве. Необходими са координирани усилия със здравната система и отвъд нея, за да се мобилизира обществото като цяло и да се възприеме подход, който се основава на целия цикъл на живота, с акцент върху равенството и недискриминацията.

Комисията призовава Европейския парламент и държавите членки да работят заедно за постигане на напредък по инициативите, представени в настоящото стратегическо съобщение, които полагат основите за постоянни действия на национално равнище и на равнището на ЕС за всеобхватен, ориентиран към превенцията и с участието на много заинтересовани страни подход към психичното здраве. Те насърчават универсалността на здравните грижи за хората, страдащи от проблеми с психичното здраве, в ЕС и извън него.

---

¹³¹ [Гражданство, равенство, права и ценности \(ГРПЦ\) \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-operations/infographic-117336.attachments).

¹³² Дафне и правата на детето: [с 2022 8588 1 en annexe acte autonome cp part1 v2.pdf \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/8588/1/en/annexe/acte_autonome_cp_part1_v2.pdf).

¹³³ В рамките на поканата за представяне на предложения по програмата „Дафне“ за 2024 г. за предотвратяване и борба с насилието, основано на пола, и с насилието над децата, 22,9 милиона евро са предназначени за финансиране на действия, насочени конкретно към подкрепа на жертвите и оцелелите и за доразработване на интегрираните системи за закрила на детето.

Превенцията на проблемите, свързани с психичното здраве, достъпът до помощ и реинтеграцията в обществото са неразделна част от правото на здравеопазване и чрез тази инициатива ЕС си поставя много амбициозната цел да помогне на най-слабите и най-уязвимите в нашите общества, в съответствие с европейския начин на живот, в който всеки човек е от значение и трябва да има перспектива за преуспяващ живот.

Настоящото съобщение е отправна точка на нов стратегически подход, чиято цел е психичното здраве да се постави на равни начала с физическото здраве. С него се добавя още един стълб към архитектурата на Европейския здравен съюз, като се засилва текущата работа и същевременно се разкриват нови работни направления, разработени с всички партньори и включващи действия за изпълнение. Те ще бъдат наблюдавани отблизо заедно с държавите членки в рамките на експертната група по обществено здраве, и по-специално на нейната подгрупа по въпросите на психичното здраве. Заинтересованите страни ще имат възможност да си сътрудничат и да координират съвместния си принос за разработването и изпълнението на действията, определени чрез платформата на ЕС за здравна политика. Тези съгласувани усилия ще проправят пътя за разработване и прилагане на нов амбициозен подход към психичното здраве за по-устойчиво общество, в което хората са поставени на първо място.